

THE ARMENIAN REFUGEE CAMP IN ALEPPO

1922 - 1936

ԱԼԵՊ 1922
1936
ԱԼԵՊԻ
Հայաստանի Գաղթական Պաշտպանության
Հիմնադրամիության Գրքեր

مجموعة صور مشردي الأرمن بجلب
١٩٢٦ - ١٩٣٦

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԳԱՐԴԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԶԻԻՂԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

THE ARMENIAN REFUGEE CAMP IN ALEPPO

1922 - 1936

هذه السلسلة من الصور ، هي بمثابة بناء خالد بساق ،
مستمر . ستذكر الاجيال المقبلة ، المعاملة النبيلة ،
الطارة ، التي عامل بها الشعب العربي السوري ، بقاينا
" اول شعب مسيحي " ، عندما هربت بقية هذا " الشعب "
من المذبحة الصليبية ، وحين اقتلعهم البرابرة ممن
اراضيهم التي عاشوا فيها ثلاثة آلاف عام . ولقد جاء
هؤلاء يفتشون عن مأوى ، داخل الحدود العربية السورية .
وقد وجدوا جميع الامكانيات المتوفرة ليعيدوا بناء
حياتهم الاجتماعية في السنوات التي تلت .

ՍՈՅՆ ՆԿԱՐԱՇԱՐԸ, ՈՐՊԷՍ ՄՆԱՅՈՒՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ, ՆՈՐ
ՍԵՐՈՒՆԳՆԵՐՈՒՆ ՊԻՏԻ ՈԳԵԿՈԶԷ ԵՂՐԱՅՐԱԿԱՆ ԶԵՐՄ
ԱՅՆ ՎԵՐԱԲԵՐՍՈՒՆԵՐԸ ԶՈՐ ԱՐԱՔ ԱՍՊՆՁԱԿԱՆ ԺՈՂՈ-
ՎՈՒՐԴԸ ՅՈՅՑ ՏՈՒԱԽ ԲՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ
ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՆԴԷՊ, ԵՐՔ ԱՆՈՆՔ ՎԱՅՐԱԳ ՅԵՂԱՍՊԱ
ՆՈՒԹԵՆԷ ԺՈՂՈՊՐԱՄ ՈՒ ԵՐԵՔՀԱԶԱՐԱՄԵԱՅ ՊԱՊԵՆԱԿԱՆ
ՀՈՂԵՐԷՆ ԱՐՄԱՏԱԽԻԼ, ԱՊԱՍՏԱՆ ՓՆՏՈՇԵԻՆ ՍՈՒՐԻՈՅ
ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԷՆ ՆԵՐՍ, ՈՒՐ ԱՈՒԹՆ ՈՒՆԵՑԱՆ ԲԱՐՊԱԽԱՃ
ԿԵԱՆՔ ՍԸ ՎԵՐԱԿԵՐՏԵԼՈՒ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ :

IT IS HOPED THAT THIS COLLECTION OF HIS-
TORIC PHOTOGRAPHS WILL BE A PERMANENT MO-
MENTO TO THE COMING GENERATIONS, TO RE-
MIND THEM OF THE HARDSHIPS ENDURED BY
THEIR ANCESTORS AND THE DEBT OF GRATITUDE
OWED TO THE BENEVOLENT, HOSPITABLE AND
BROTHERLY ARAB PEOPLE WHO ACCEPTED US,
CHRISTIAN ARMENIANS IN THEIR MIDST, REA-
DILY GRANTING STATUS OF EQUAL CITIZENSHIP

Առաջին Համաշխարհային Պատերազմի ավարտին, Օսմանեան Թուրքերու կողմէ Հայերու վրայ ի գործադրուած, իր տեսակին մէջ աննախընթացօրէն դժան ու բարբարոս Յեղո՛ւսո՛րն իրենքէ վերապրող մնացորդացը տակաւ սկսաւ վերադառնալ պսպնական իր օճախները, կեանքը վերականգնելու յոյսերով տոգորուած:

Սակայն տուճարաբար հազիւ թափ առած, ընդհատուեցաւ յանկարծ, հայ ցեղը իս – պառ բնաջինջ ընելու վճռած թուրքերու կողմէ կրկին ձեռք առնող վայրագ հալածանքներու պատճառաւ. եւ այդ՝ Արեւմտեան յաղթական Մեծ Պետութիւններու անտարբեր աչքերուն առջեւ:

Այսպէս, ջարդար յորդաններու գրոհներուն ենթակայ, մարդկային սոյն խլեակները անգամ մը եւս կը դիմակալէին ոչնչացումի սպառնալիքը. ուստի ամէն ինչ ետին ձգած, արհամարելով իրենց դէմ ծառայող վիթխարի դժուարութիւնները, եկան անոնք շարէ շար, ձմրան անտանելի խստութիւններուն մէջէն, բոկոտն ու սոված, ապաստանելու համար Հալէպ փոխաբեր:

Արդ՝ անօճնական ու խուճապահար, փողոցներէն հաւաքուած տխտակի, խորշմած երկաթ-թիթեղի ու խուռձի կտորներով, ալշեցուցիչ ձեռնհասութեամբ կանգնեցին վրաններ ու կառուցանեցին հիւղակներ, քաղաքի Սուլէյմանիէ Թաղամասի անընակ տարածութիւններու վրայ: Այսպէս ահա, կեանք առաւ Հալէպի Հայ Գաղթականներու Հիւղաւանը, ուր, 1922-էն մինչեւ 1936, անկարագրելի թշուառութեան մէջ ու առողջապահական յոռեգոյն պայմաններու տակ ապրեցան, իրենց երբեմնի Հայկական Գաւառներէ եւ ի մասնաւորի Այնթապէն, Մարաշէն ու Բիւիսէն արտաքսուած աւելի քան 100 հազար տարագիրներ:

Սակայն ամենախաւար այդ օրերուն անգամ, անվհատ, մուռճը ձեռքին՝ գործի լծուեցաւ Հայ տարագիրը, բախտին պարտադրելու համար իր ապագան: Շնորհիւ անոր

աննկուն կամքին, յարտեւութեան ու տեսիլքին, այսօր ոչինչ մնացեր է այդ պատմական հիւղաւանէն: Այդ սերունդի զաւակները տակաւին կը բնակին նոյն վայրերը, սակայն այսօր բազմաթիւ շէնքերու մէջ, բարգաւաճ կեանք մը կը վարեն անոնք, խաղաղ ու հիւրընկալ արաբական այս հողին վրայ: Նոր սերունդը հազիւ թէ յիշէ հիւղաւանին տխուր կեանքն ու առօրեան. առկա՞նք անոնց յետնիսկ թէ ինչ գի – նով ապահովուած է իրեն համար ներկայ կեանքի բարօրութիւնը:

Հիւղաւանէն մեզի համար շօշուփելի ոչ մէկ հետք պիտի մնար պատմութեան յանձնելու, եթէ այդ օրերու չըլլար ազնիւ ազգային մը, յանձին Հալէպահայ Ժամօթ լուսանկարիչ՝ Վարդան Տէրուհեանի: Ներքին կանչէ մը մղուած, համեմատի խոշոր ապարտը ուսին, առ վաղ քսանակալ թուականներուն, տու – տուն պտտելով հիւղաւանի անհրապարկ թաղամասերը, ամենայն հաւատարմութեամբ պատկերահանած է տարա – բախտ իր ազգակիցներուն տխուր առօրեային մէն մի դրուագը: 1947-ին Հալէպէն մեկնելու պահուէն, Տէրուհեան իր սանն ու յաջորդը՝ Աւետիս Շահինեանին փոխանցած է 72 նկարներու թանկագին սոյն հաւաքածոն, որը իր կարգին մեզի յանձնեց զանոնք:

Սոյն նկարները հանած պահուէն, Տէրուհեան միտքէն չէր անցընել իսկ, թէ օրին մէկը անոնք կը յանձնուին վերածնած Առկետական Հայաստանի Պատմական Արխիւներու ձոնդին: Այսուհանդերձ, անստոյգ այդ օրերուն, ան փաստը տուաւ խոր գիտակցութեան մը ու բարչր պարտաճանաչութեան, այսպէս կորուստէ փրկելով իր ժողովուրդի կեանքին նշանակելի մէկ շրջանի ողբերգական պատմութիւնը:

Մեր մաղթանքն է որ արուեստագէտ – լուսանկարչի օրինակելի իրագործումը յիշուի որքան ատեն որ սոյն նկարներու յուզիչ շարքը Հիւղաւանի յիշատակը յաւերժացնէ զալիք սերունդներու համար:

Հալէպ, ապրիլ 24, 1986 Ռ. Ճեպեճեան

بعد أن انتهت الحرب العالمية الأولى ، وانتهت المذبحة التي قام بها الأتراك ضد الأرمن ، المذبحة الوحيدة من نوعها : فقد كانت بدون سابق انذاره وحشية ، قاسية ، غير متكافئة ، وبلا رحمة هبداً الأرمن في العودة الى منازلهم التي ولدوا فيها ، ليستأنفوا حياتهم ، يحدوهم الأمل الكبير . وما كادوا يعودون الى منازلهم ويبدأون حياتهم ، حتى قتلعت فجأة ، بسبب ملاحقة الأتراك لهم ، بقصد إبادة العرق الأرمني . لقد بدأوا المجزرة ثانية ، وكانت امام عيون الخلفاء ، والامم الغربية الأخرى المنتصرة في الحرب ، والتي كانت تتراقب الأمور بلا مبالاة . وهكذا وجد الأرمن أنفسهم أمام خطر الإبادة الأكيدة . فتركوا وراءهم كل شيء ، واستهانوا بكل الصعاب التي واجهتهم ، وهجروا في غنا ، قاس جدا ، حفاة عراة ، جائعين مهديمين ، زرافات ووحداً ليجدوا في مدينة حلب ملجأ آمناً لهم .

ويدون اي عون او مساعدة استطاعوا بهارة كبيرة ان ينشئوا مخيمات صغيرة ، ويبنوا خيامهم و "منازلهم" من قلع الغضب والصفوح والحديد ، في المراة ، في السليمانية . لقد ردت لهم حياتهم في مخيمات تلك التي عاشوا فيها بين عامي ١٩٢٢ و ١٩٢٦ ، في فاقه وعوز لا يوسف ، وفي غروط صبية شبة جدا . لقد كانوا حوالي ١٠٠٠٠٠ لاجئ ، جاوا من مولدني وديارهم وخاصة من عنتاب ومرعش وكلس ، مطرودين زمهوريسن . في هذه الحالة ، وفي الأيام المعبدة ، الطالكة ، وبدون أمل ، استطاعوا بقوة سواعنهم ان يستأنفوا حياتهم واعمالهم ، وفرشوا على المستقبل مسيرهم

وهكذا ، وبغفل ارادتهم التي لا تتزعزع ، واصرارهم ، واستمرارهم ، لم يبق لديهم من أثر من المخيمات السابقة ما يعطونه للتاريخ . حتى ان الالاعم الذين يعيشون في نفس مواقع المخيمات ، ولكن بمبان حديثة وبجياة رغدة مسورة ، وعلى ارض عربية وادعة ، يكادون ، بعمومية ، يتذكرون الحياة اليومية البائسة في المخيمات ، حتى انهم يجهلون كيف تم ، وبأي ثمن ، تأمين الحياة الطالبة الرغيدة .

لم يبق من هذه المخيمات سوى الذكرى ، فقد اصبحت في ذمة التاريخ . غير ان وجود مواطننا النبيل ، المتمثل في عصر الصور والبرام الطنبي المعروف وارطان ديرونيان ، الذي لبي دافعا داخلياً في نفسه ، فحمل عسنته التمنية على كنفه ، وانطلق في العفرينات من هذا القرن ، ليوزر كل منزل على حدة في هذه المخيمات ، التي لا تفرى أحداً بالزيارة . ويكفل أمانة صور مشاهد الحياة اليومية البائسة لمواطنيه ، بكسبل ابعاءها وتفاصيلها . وفي عام ١٩٤٢ ، حينما غادر حلب ، اودع هذه المجموعة التمنية المؤلفة من اثنتين وسبعين صورة ، تلمينه وطلفه أواديس عاهينيان الذي قام بدوره فأودعنا هذه الصور .

حين قام السيد وارطان ديرونيان بعمله الوثائقي هنا ، ربما لم يكن يفكر ان يوماً سيأتي ، تفترسل هذه الوثائق التاريخية الى ارمينيا السوفيتية لتبعث هناك من جديد . انه ، ورغم تلك الأيام المعبدة ، قد برهن على معرفة عميقة ، وص بالواجب كبير ، فأخذ من الزوال الأتدي ، ذكرى مرحلة هامة من التاريخ المناوئ لتعبه ومواطنيه .

ان أملنا كبيره ان يكون هذا الجهد المثالي للمصور الفنان ، حافظاً للذكرى ، طالما ان سلسلة الصور المثيرة هذه ، تحفظ ذكرى هـh

الدكتور
روبير جيهيجيان

حلب ٢٤ نيسان ١٩٨٦

At the end of the First World War a floating mass of Armenian survivors of unprecedented, ruthless and most barbaric massacres perpetrated by the Turks found themselves struggling for rehabilitation in parts of their historical ancestral lands.

This catalytic operation had hardly gathered momentum when, before the indifferent eyes of the Great Western Powers, it was interrupted by further Turkish attempts for the suppression of the Armenian race.

Once again these human wrecks faced the challenge of survival in the face of innumerable difficulties, by mass migrating towards the neighbouring hospitable Arab countries.

On arrival to destination their priorities were basic. It was to have a roof on their heads. To this end every piece of discarded tin, wood or corrugated iron was collected and with astonishing skill and ingenuity used as building material, with the result that a refuge was assured against the rigors of the approaching winter, principally in the desolate Aleppo district of Suleimanieh.

It was under these appalling conditions of utter poverty, undecipherable misery and lack of basic sanitation that the struggle for life started in the 1920's for these Armenians, lasting till the mid-thirties.

However, despite the gloom and adversities encountered daily, these expatriates from the interior once Armenian provinces as well as from Aintab, Marash and Killis faced their task with fortitude and determination to prepare a better future through sheer hard work and industry for the coming generations.

During that critical period a man, Vartan Derounian, a leading and accomplished professional photographer in Aleppo, had the visionary insight to record for posterity the plight of these refugees in their makeshift primitive homes. Before leaving Aleppo in 1947 he left this remarkable collection of photographs to Mr. Avedis Shahinian who had taken over the succession of the business and who, in his turn handed over to us before leaving for South America.

Sad as it may be, housed comfortably in modern appartments equipped with every convenience, the new generations are oblivious of the sacrifices made by their grandparents. This valuable collection of photographs will remain an indelible evidence of the price their ancestors paid for the well being of generations to follow.

Տեսարաններ Համիդիե Քեմբեն

10

سكان الخيمات : منظران من الخيمات في حي الحميدية

'High street' in Hamidieh Camp

11

الطريق المؤدية الى مخزن « القلعي »

Պալմենի խանութը տանող ճամբան

Street leading to artisan Kalemji's shop

منزل وعيادة الطبيب « پارسيفسيان »

Տոբթ. Բարսեղ Սեվեանի տուն-կլինիկան ձախին

The house and outpatient clinic of Dr. Parsagh Sevan

ساحة الآسي

Տրուսթան Հրապարակ

The Square of Sadness

الحي الجنوبي وفي العمق كنيسة « المليب المقدس »

Սուրբ Քույր Եկեղեցին, Հարախ Թաղամաս

First things first: the Church of the Holy Cross

مخيم أهالي مريش وبيوتهم "الطابقية"؟

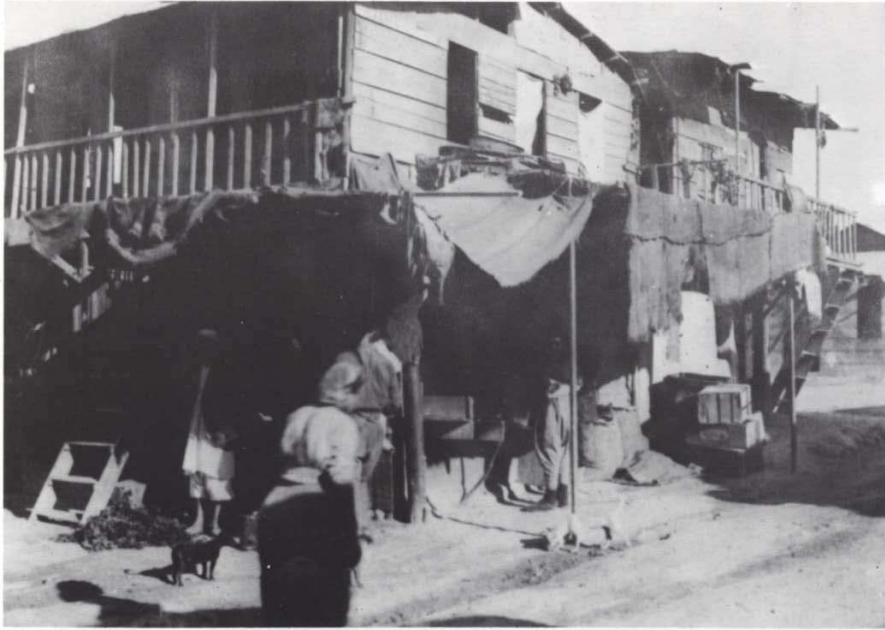

Մարաշի ներս թէք. տեսարաննր 'բազմաբն' շէնքերն:

Sky scrapers in Marash Camp

واقع الحياة في المخيم من الحي في مرعش الى مخزن « القلمجي » وبنيته في الطابق الاول

Մտա շքիներու թղթին վէջ՝ Գալեմճիին
տանուցն ու առնը (Վերի յարկ):

A far cry in Aleppo of Kalemji's house and workshop in Marash.

18

منزل صانع المشاط

Սանտադորիին ռնակարանը, Մարաշցիներու թղթը .

The house of the combmaker in Marash Camp.

19

Քեմքը իր սուսնով, բակով, կոյուղիով եւ բնակիչներով:

Social life and camp activities

Ճիպիւնցիներու թաղամասէն տեսարան մը. կռճիթներու բակերը իրենց բնակիչներով:

Folk from Jibin. A moment of respite outside their dwellings.

Համայնի թէմըն անտարան մը . Հոթիզոնի վրայ գէպի աշխարհի գերեզման . Կտիկն Մրնհաննեբու տունը :

Another view of the camp

Անտրակ տուննրու շնակիչները

NO, we have no central heating!

هنا هو الواقع - انه ليس سيناريو سينمائي ...

Թանձր իրականություն, ոչ թե շաբաթական բնագրեր...

No frills, just basic!

على الطريق المؤدية من حي الجابرية الى حي الحميدية عائلة من مدينة " زيتون " تسكن
 المغائر ابتسامة الام هي امل المستقبل

25

Բարայրի բնակիչները՝ Ձեյթունցի ընտանիք մը, ճապրիւնէն ղէպի նոր Գիւղ
 տանող ճամբուն աջ կողմը: Տատիկին ժպիտը միայն պիտի փրկէ սերունդը:

20-th Century cave dwellers. Granny saying "Who is down hearted?".

المشردون في ساحة مدرسة " الاب باليان "

گروه های اجتماعی در محوطه مدرسه "اب بالیان" در کربلا

Communal life in Father Balian's churchyard.

"الكان" خان زيتون : المبنى الرئيسي

گروه های اجتماعی در محوطه مدرسه "اب بالیان" در کربلا

Out for a breather in Zeitoun-khan.

في خان " زيتون " تحت سطح واحد وحول سخن واحد للطعام

Չէրթուն Թան-ի ննքի զին. Նոյն յարկի տակ, Նոյն պակի շուրջը

Alfresco living-room in Zeitoun-khan.

احزانهم تيدو في الساحة

Տխուր ժամեր բակին մէջ

Gloomy hours in the court-yard

امام خان " زيتون " يجتمع الارمن المشردون

Հայեր Ձեյթուն Խան-ի շրջապատին մէջ

Gathering of the clan in Zeitoun-khan

تحت سطح العقيق الى جانب البئر وحرة الماء ، والنجاح ، والارز ذوى السطح ليعقم من الحشرات ...
بنشأ الحيل الحديد وتعود الحياة الى ممارستها

Մարտի 14 փճած. կենտրոն կը խլ րոտի 1926-ի սոյն կատարցի մէջ -
շրճոր, օճաս, հանոց...իսկ թիթեռածակ երգիչի վրայ շնոմանը
կ'ը հակաճննուի ձորի արեւի տակ

Every convenience provided...

Միս Պիւլ, ինքուեացի զտեղանք եւ: All hands for the daily chores. One of the rare friends of the refugees: Miss Bill, the Estonian Missionary.

Պարերտին այցը կաթի փուկերով:

Under the eyes of the Benefactor, all eyes in the milk tins.

Մա նկատե՞ք...

A modern nursery ?

هل هنا حاضنة المولادات ؟

تعود الحياة الى مجاريها الكك يعمل امرأة تغزل ولطف يقرأ

Իրենքն արհեստները անում են և անձամբ և անձամբ

The big family and its allowances...

Աստի՛ն 'կոմպիւնար'...

All in the family - spinner-cook-rug weaver-child nursery and kindergarden under the same roof.

Ե՛ւ աշխատանց ե՛ւ ուսում

Time for work and time to learn

رغم الشقاء فلا بد من النظافة

... რეკონსტრუქციისას...

What is that, a washing-machine ?

نظافة الولد اولا يساعدها المايون وانعة الشمس

...მშობლები პირველად ბავშვს აბაობენ. მზის სხივებიც აუწყობს...

Combining bathing with sunbathing...

لقد كانوا سعداء • يوما ما

40

Կար ժամանակ որ նոջանին էին...

They had seen better days...

مانوك الحداد من فاطمي مخيم الحميدية « الطريق الصعبة »

42

Համիտիէ Թէմբի բնակիչ՝ Տէմիրճի Մանիկ Տէմիրճեան - «Պժտաբոյն անցքը»:

I have coped with worse obstacles...

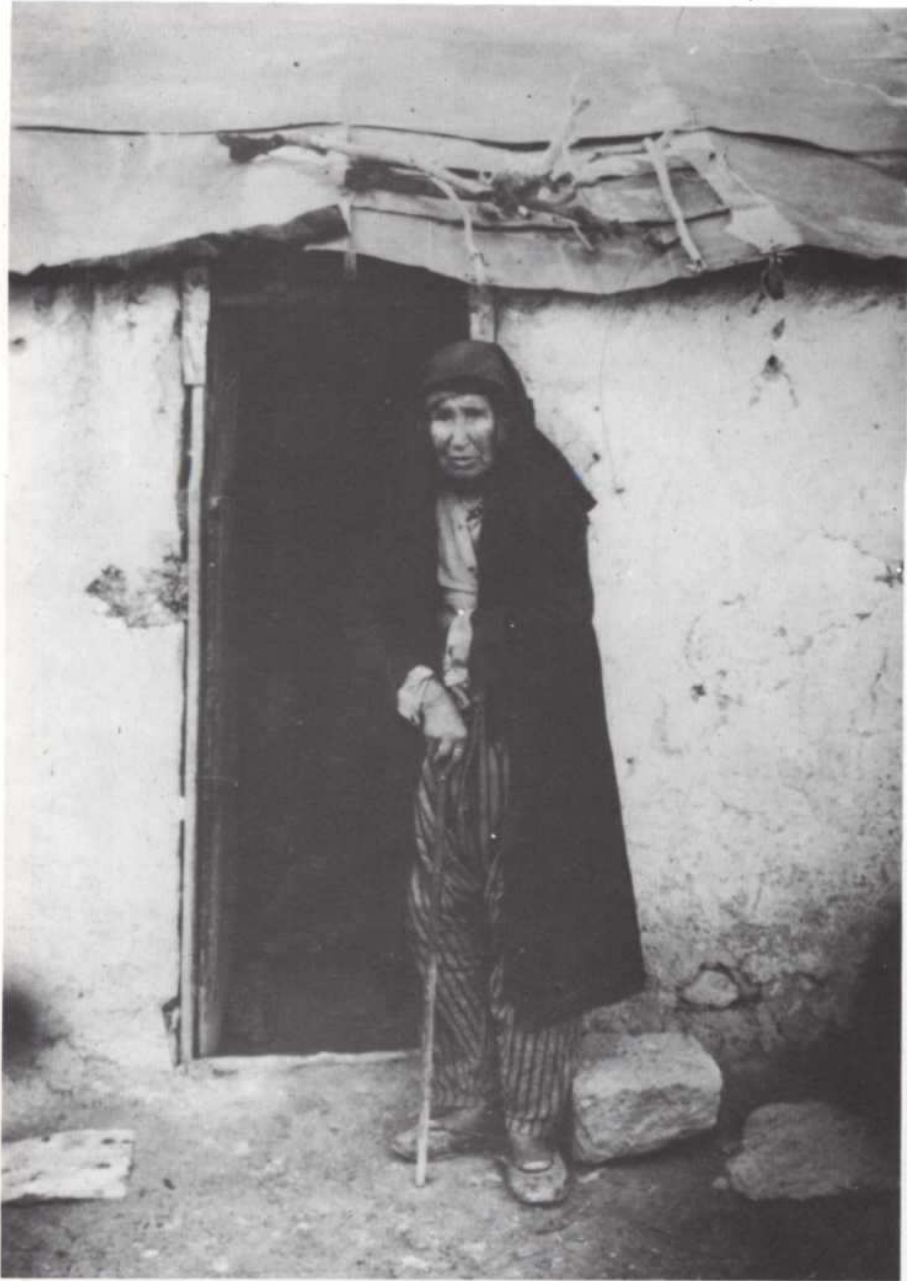
السقف منخفض ولكن المماناة كبيرة

ճած սնկաբուն, բառը հոգի...

Low roof, high problems...

مشردة وحيدة ، مشرد اعمى ... من مرعش بستاني من مرعش ... ان لقد نجح الطغاة

44

Մա ռաշքի աղագնական Մարդրուա... և

Forlorn Markroud of Marash...and

Անագոսի գործարարի տուն...
Թուրքերը քանդակում են

Nishan the blinded gardener...
THE TURKS HAVE SUCCEEDED HERE!

المعانة عميقة للكبار، واللهو البهي للأطفال

46

Մանր հոգսեր մեծներուն,
անհրապույր խաղալիքներ փոքրերուն...

Toll for the adult, strange toys for children...

الازمة على وجوه افراد العائلة التي لا تعرف الابتسام

47

Տագնապի դժբեռ
ժպտի անանթ

Responsibility of children weighing on the parents.

المرأة

THE ARMENIAN MOTHER

المرحلة الأخيرة...

Destination...

Բռնակարծան մտիկը

لقد آن لها ان تشرح ولكنها تعمل لا تفقد السن امام العمل

Age is no hindrance

''Մրուէնքսի աշխատողներ'' . Հային' շահի Սեմա Տէր-Ղազարեան, Թարուէ Ալթունեանի Կարգաւ Ժորաքոյրը, աշին' Իւրաքեռի Կարգեան, Տգ. Տէր-Ղազարեանի Կորս քոյրը. Երկուքն ալ Հայաստան ներգաղթած եւ Կոն վայրենացած:

Pedigreewizards of the needle-work: Sima Der-Ghazarian (left) and Youghaper Vartoghlian, both related to composer Tatoul Altounian.

Տիկ. Սեմա Տէր-Ղազարեան իր սանձուս Կոն

Working under the watchful eyes of Sema Der-Ghazarian.

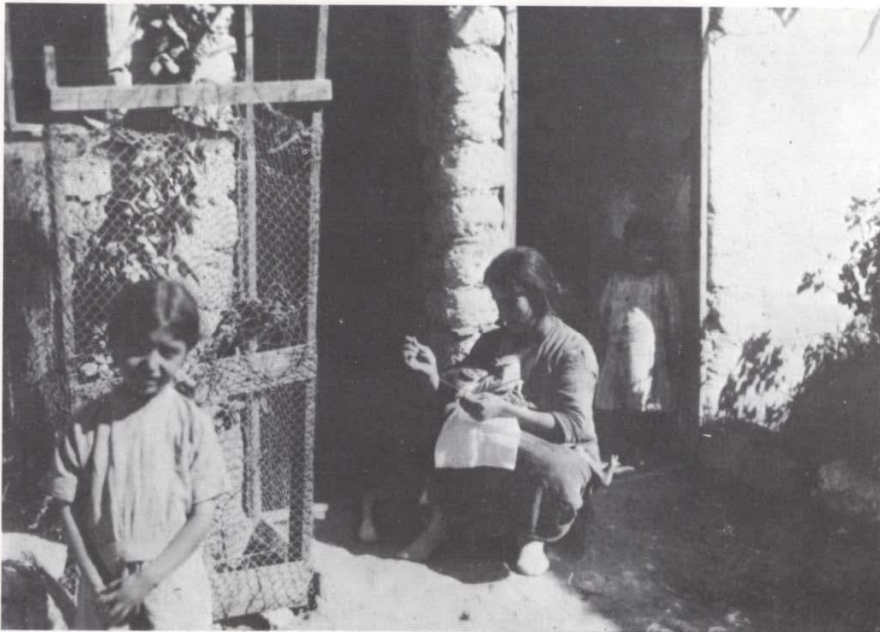
المسلة وصناعها

Յշիկն՝ հարկը վարդանն ու Սիրվարդը Հալեպից են.
Տիկ. Կարսերի աշիկները, այժմ Հայաստան:

Zabel Vartian (right) and Sirvart Halebian, daughters of Youghaper
now in Armenia.

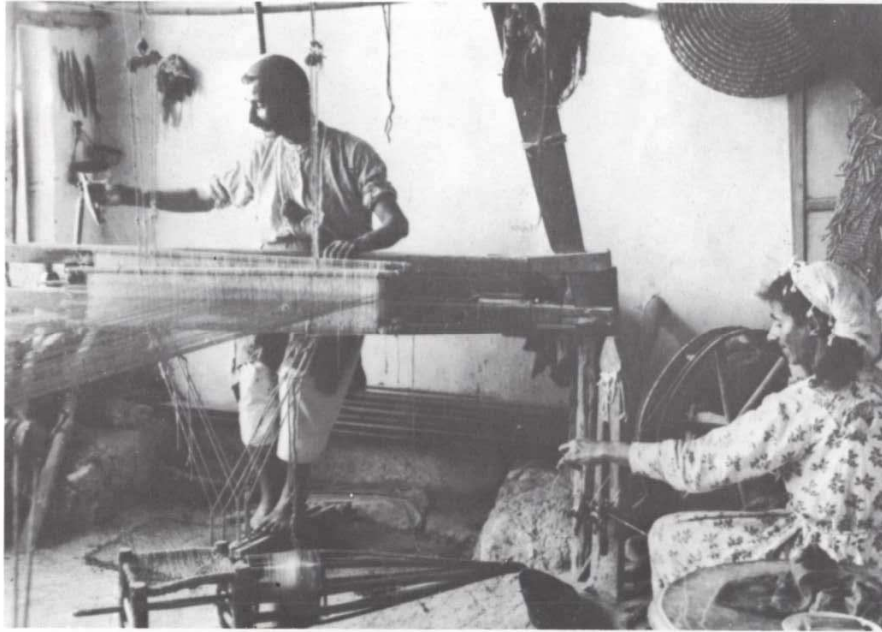
الهدوء في الظاهر، والعناية في الضمير

Անցորդ երեւոյթ, խոր վիշտեր...

Serenity covering deep worries

ساج وحید و زوجته تاعده ...

Մենտար շուկան ու կինը աշխատանքի մէջ

The solitary weaver and his wife at work

تطور صناعة النسيج وتوسعت

Մեծագի շուկաներ ճազար գտիներ կը գործեն -
"աճելի գուշարը". սակաւ զարգացող առաջին արհեստանոցներ:

The advent of industrialization

المطرزة العرجاء

58

Հաշմանդամ ասեղ նագործը

Handicapped but no less accomplished embroiderer.

بيت «الورفالي» سلطان عام وعائلته

Աւրճացիներու թաղամասին. Սուլթան Պանդո՛ւ և իր ընտանիքը :

Dwellers outside in Ourfa Camp.

خول « آلي » النجاجون من عنتاب يحيكون « الازمة العنتابية » المشهورة

69

Չթոմարից տեղեանը ես սարքած եմ

The fruit of my ingenuity, not a heath Robinson conception
but a working loom.

السيطرة على العمل

ԱՆՈՒՍԱՏԱՆԱԿԱՆ ԿԱՆԱԿՆԵՐ

Please take my photograph !

المعلم ها ميور يمتنع المنديل ومناعه الصغار بدون منديل

Մարաշի ներքու թեմ. Ես նույնի չափով ն
արհեստանոցը, բոլորն աշակերտներով:

We of Marash make good sandals but
we cannot afford to wear them.

عرف ديكرا ن باردا قجيان بمهارته في تأمين العييز اليومي

Այսպես նարեցին տոռայ Կաջը, Տիգրան Պարտաճան
անշաբ հրճուանքով ինքզինը նանչցաւ այս նկարին մէջ:

Thus we earned our daily bread

63

السقا الامى وابنته غياہ ہا روتيون درديان يعمل من اجل عائلته

Այսպեսով շնորհիւ ու իր փոքրիկ առաջնորդը, Յարութեան
Տէրտէրեան (1885-1960) Հանրածանօթ "Հանգզ" առուով
այս պայմաններու տակ հոգաց իր ընտանիքը: Փոքրիկ Գե-
ղամին 6 զուակներու սեր է այժմ: Յարութեան ունի 17 թոռներ:

Guided by his daughter, a blind
water carrier earns an honest
living.

64

قبل ان يكتمل البيت انتهى بنا * المدرسة

Ար. Քաշ Ալեգզանդրի առջևի թողամար. աշին' Գարո- Տուտուս: Տակաւին տուր կիստարտ, դպրոցն ալ շինեցին:

A gathering of children facing the church, with their backs to the school.

المدرسة والكنيسة

Ալեգզանդրի որ դպրոց է լուր սրբոսան

Classes installed in the church

Անտարազան Բնքէ Կառարանին Ներսի դասարանային
բաժանի ունեցնողը: Ոստի՛ Տնօրէն Յովհ. Լալոսթեանն է: We build the schools and churches first, then our houses.
աւագ ուսուցչուհի՝ Գուստի Պալեղեան:

انها ليست مدرسة يوم الاحد!

68

Առօրեայ դպրոց, ոչ թէ կիրակեօրեայ Ordinary classroom, not a Sunday-School.

Բնիկ հասարակ ապակեանքն իւրմք մը.
ալն եկողը՝ Ովանն Չաքիան:

Barefooted we may be, but we are working hard to be scholars.

Տեսարաններ Մեյդանի Կիլիկյան Գործըն-1940
ՄԱՆԱԳԱՐՏԻՐ

Seens from Kilikian School in Meidan - 1940. KINDERGARDEN.

طلاب الرف الأعلى في خزان المدرسة

Պարկներու բնակիչները...

The shelf dwellers...

انتبهوا!! نحن جادون في دراستنا ، في طابقتنا الأولى

Մենք լուրջ ենք հոս վերեւ... իմացե՛ք

We are serious up here, lo i

73

REBUILDING

ԱՆՆԱԿԱՆ ԲՆԱՆԵՐ

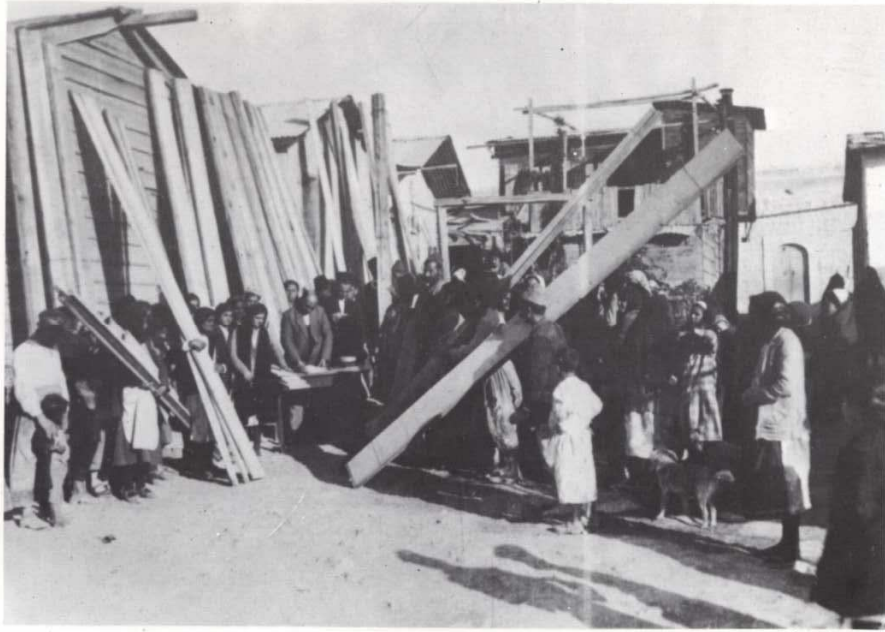
إعادة البناء.

Կաթնի սաշիւմ նոր աւաններու շինութեան համար: Սեղանի առջեւ հաշուապահ՝ Յրթ. Գաբրիէլեան

74

توزيع الخشب لبناء

Distribution of wood beams for construction

75

منطقة أرض العجور والتحصير للبناء في الثلاثينات

Աղիւսներ, սնուրդուց նոր թաղամասի շինութեան համար

Bricks to start Ard-el-Adjour Quarter.

76

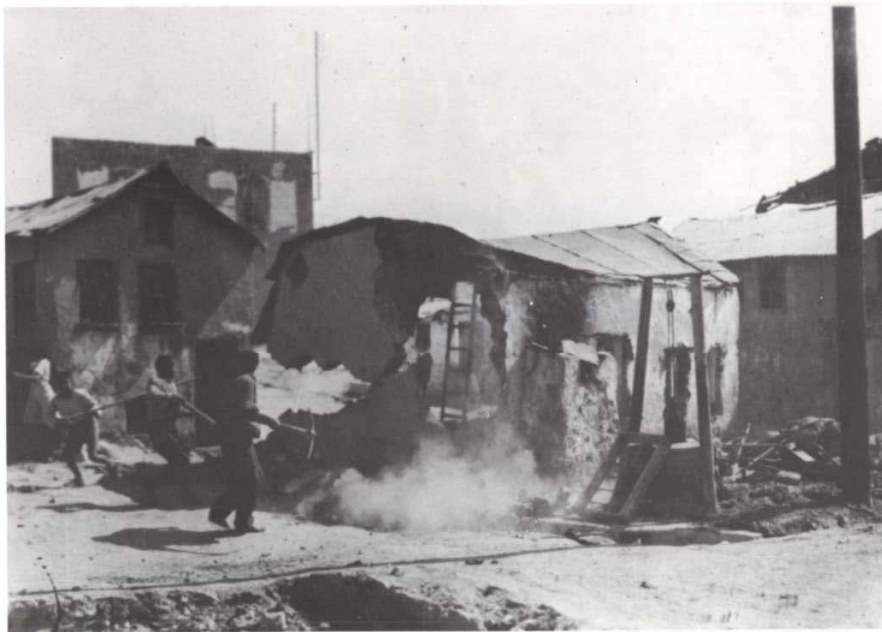
وهنا لبنا ملة " بستان الباعا "

Աստղծով ալ կառուցուելու է Քասթան Փաշան

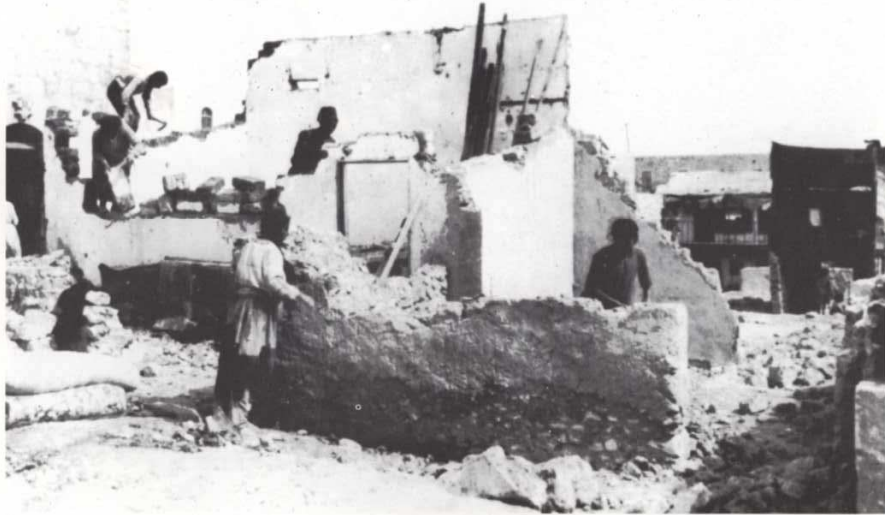
And these to build Bostan-Pasha.

77
يهدم القديم في الضيقات....

Կը քանդուին Հին Հիւոնը, նոր տուննը կանգնելու համար:

لتبنى المنازل الجديدة ...

Pulling down to construct new houses.

79

بالخشب بالبد ...

... بالخشبة بالبد ...

New constructions first in wood...

80

تم بالقرميد ...

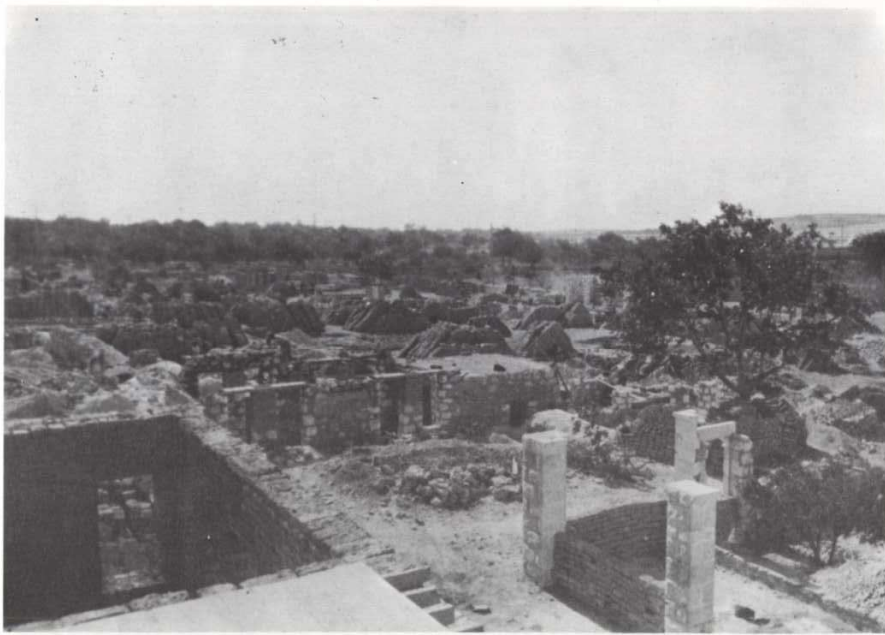

տիկտի անոթ

... then in brick

81

تم بالحجر - هنا بستان الباعا

• Գոթերն Փայտի Գործընդ

82

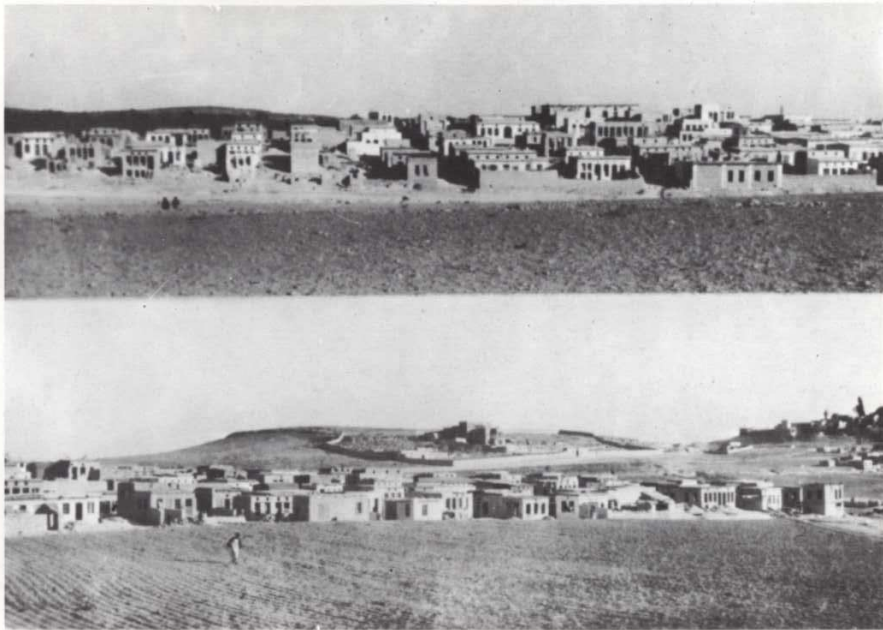
...finally in stone.

منظر عام لحيّ « الميدان » وقد تكامل عام ١٩٣٦ وفي الوسط كنيسة القديس غريغور المضيء.

Վերակառուցուած Հիւսանի ընդհանուր տեսքը - 1936. General view of the reconstructed Armenian Refugee Camp in Meidan - 1936.
 Կենտրոնը՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի եկեղեցին։ In the center, the Church of St. Gregory the Illuminator.

في الكفل : المنطقة العامة في الميدان : خان الزيتون في الوسط والى اليمين مزارع
 « الشيخ ابو بكر »

Վարդ՝ Նոր Գիտի 5-րդ Քառամաս. Հողից ունեն
 թէյթուն իսն, պարիսպով. ձախին մուսուլմանական
 սրահանդի՝ Մէյի Գէրը:

Below, the 5-th Quarter in Meidan. In the background, Khan-Zeitoun within the walls. Horizon right on hilltop, Sheikh Baker, the Moslem Sanctuary.

العمل على انغام الموسيقى

Հատաթվան աշխատանքը անելի արդիւ-
 նաւն է երաժշտութիւնով - 1936:

Keeping up with the times. Music while we work is more productive.
 LEST WE FORGET !

فليكن الله في عوننا لئلا ننسى هذا الماضي ...

CARTE POSTALE

Correspondance

Adresse

Հիշելիք ընկերություն
 ար կը տիրեր 4րդ ու 4րդ-ի-3 խորանջ
 արտեր-ից . քննիչ քաղաքի ու արտեր
 քաղաքի և քաղաքի-ն հարց-ոյ ու քաղաք
 քաղաքի քաղաքի քաղաքի 31. 5. 1934 թ.
 Բնակարան-ներ
 Բնակարան 96-ի-ից
 Բնակարան 96-ի-ից
 Բնակարան 96-ի-ից

Lest we forget!

غار الليلات هو نفس موقع المخيمات وسكنه الضيق ...

Արդիական ռազմաշարժ կառույցներ կանգնած են այսօր
 նրանց՝ Հիշատակի տեղանքի վրայ: Կրկնված թի-
 յունք, որ կը բնակի այժմ Բնուա տարածքներու
 Բնակիչն են.....

Modern apartment buildings replace now the miserable huts of what was
 once the Armenian Refugee Camp of Suleimanieh. Residential quarter now
 inhabited by the grandsons of the deportees and...

ՉՈՒՆՈՒՆՈՅ ՏԱՃԱՐԸ, ուր կը կատարեն իրենց պաշտօս մուկըն ու տառեր տարու ութիւնները

the ZEVARTNOTZ CATHEDRAL, where they worship now.

ՎԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԱՆՋԵՐՈՒ ՔԱՆԱԳՄԱՆ ԵՒ ՍՏՈՒԳՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՏԱՐԱՄ Է՝ ՏԻԱՐ ԱՍԱՏՈՒՐ ՊԵՏԵԱՆ,
ՔԷՄԱԻ ԱՂԻԿԻՆ ԲԱԱԿԻԳ, ՆԱԵՒ ԻՐԵՆՑ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ԲԵՐԱՄ ԵՆ ՏԻԱՐՔԻ ՏՔ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՐ-ՊԱԶԱՐԵԱՆ, ԱՐԱՄ
ՇՈՐՀՈՂԼԵԱՆ, ՀԱՅԿ ՊԱՐԻԿԵԱՆ ԵՒ ՏԻԿ. ԱԼԻՍ ՊԱՐՍՈՒՄԵԱՆ

ALEPPO

ՀԱԼԷՊ ԲԱՍՄԱԲ
Մերօրեայ Հայ Սփիւռքի կազմաւորման առաջին կայան

حلب الشهباء

91

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՎԻՈՂԵՏ ՃԵՊԵՃԵԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Ա Լ Պ Ո Մ Հ Ա Լ Է Պ Ի Հ Ա Յ Գ Ա Ղ Թ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր Ո Ի Հ Ի Ի Ղ Ա Ի Ա Ն Ի Ն

Տեքստն ու ձեւաւորումը	Ռ. Ճեպեճեանի
Անգլ. թարգմանութիւնը	Գ. Մազլումեանի
Առաբ. թարգմանութիւնը	Մ. Հրեթանիի
Գեղազրութիւնը	Ն. Փարթամեանի

Լուսանկարները	ՎԱՐՊԱՆ ՏԵՐՈՒՆԵԱՆԻ
Էջեր 68 - 71	Ա. Շահինեանի
Էջեր 86 - 87	Թ. Իսկենեանի

Տպաքանակ 2000

Տպարան՝ ՕՏՍԷԹ ԵՂ-ՊԱՐԲ, Վարդան Արապեան

ՀԱԼԷՊ, 1986

92

Adresse:

BIBLIOTHEQUE VIOLETTE JEBEJIAN
HOPITAL JEBEJIAN
SEBIL, ALEP, SYRIE

Գին՝ Ս.Ո.
Արտասահման՝ 10 տոլար
առաքման ծախսով

مجموعة صور مشردي الأرمن بجلب
١٩٣٦ - ١٩٤٢